

Tehdit ve Umut Algısına Çıkmazına Sıkışan Düzensiz Göçmenler ve KKTC'nin Göçmen Politikaları

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Balyemez^{1*}

Geliş tarihi: 29.09.2019
Kabul tarihi: 20.11.2019

Atıf bilgisi:
IBAD Sosyal Bilimler Dergisi
Sayı: 5 Sayfa: 517-531
Yıl: 2019 Dönem: Güz

This article was checked by *iThenticate*.
Similarity Index 19%

¹Kıbrıs İlim Üniversitesi, KKTC,
info@csu.edu.tr
ORCID ID 0000-0002-1532-064

* Sorumlu yazar

ÖZ

Göç kavramının geçmişi insanlık tarihi kadar eskidir. İnsan toplulukları avcı-toplayıcı döneminde barınma ve yemek gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için sürekli göç ederlerken bu durum zamanla evrilmiştir. Sanayi Devrimi ile birlikte göçmenlerin yeni rotası fabrikaların bulunduğu yerler olmuş ve kırdan şehre emek göçü başlamıştır. Küresel savaşların yaşandığı 20'nci yüzyılın ilk yarısında ise etnik temelli kitlesel göç ve nüfus hareketleri gözlenmiştir. Günümüzde ise göç hareketlerinin, bölgesel çatışma ortamından kaynaklanan güvenlik endişelerinden dolayı kitlesel ve düzensiz olduğu söylenebilir. Düzensiz göçmenler, bir yandan güvenliksiz ortamdan dolayı yaşadıkları ülkeyi terk etmek zorunda kalırken diğer yandan da başta AB ülkeleri olmak üzere üçüncü ülkelerde kendilerine yönelik oluşmaya başlayan tehdit algısıyla karşı karşıya kalmışlardır. Kıbrıs Adası, tarihin her döneminde göç hareketlerinden etkilenmiştir. Kıbrıs'ın Kuzey Afrika, Orta Doğu ve Anadolu'ya yakın bir konumda yer almasından dolayı her üç bölgeden de Ada'ya göç ve nüfus hareketleri olmuştur. Ancak Ada'nın küçük ve ticari hayatın gelişmemiş olmasından dolayı göçmenler için Kıbrıs çoğunlukla geçici bir destinasyon olarak algılanmıştır. Özellikle 21'inci yüzyılın başından itibaren Kuzey Afrika ve Orta Doğu'da başlayan şiddet ortamından kurtulmak isteyen sayısız düzensiz göçmen, yaşadıkları ülkeleri terk etmek zorunda kalmışlardır. Bu durum karşısında umut yolculuklarına başlayan düzensiz göçmenlerin kullandıkları rotalardan biri de Kıbrıs Adası olmuştur. Düzensiz göçmenlerden bazıları Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) üzerinden Avrupa Birliği (AB) sınırlarına ulaşmayı hedeflemişlerken bazıları da Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) topraklarında yaşamayı planlamışlardır. KKTC bu amaca ulaşmak isteyen düzensiz göçmenlerin güzergahlarından biri olmuştur. Ancak KKTC'ye ulaşan göçmenler önemli bir sorunla karşı karşıya kalmışlardır. O da, KKTC'de halen yürürlükte olan göç politikalarında düzensiz göçmenlerin durumlarına dair hususlar yer almamasıdır. Bu durum KKTC sınırlarına giren düzensiz göçmenlerin durumlarını güçleştirmiştir. KKTC göçmen politikalarının yetersiz oluşu, Uluslararası Göç Örgütü (UGÖ)'nün, Birleşmiş Milletler (BM) kararlarına istinaden KKTC'yi resmi devlet statüsünde kabul etmemesi ve bundan dolayı Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK)'nin KKTC'de temsilciliğinin bulunmaması ve KKTC'ye ulaşan düzensiz göçmenlerin mülteci statüsünü elde etmek için temas edecekleri resmi bir kurumun bulunmaması bu maktele tartışılmış, çözüm önerileri çalışma sonucunda ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Düzensiz göçmenler, Kıbrıs, Göç Politikaları, Umut, Tehdit, Uluslararası Göç Örgütü.

Irregular Migrants Trapped in A Threat and Hope Perception and TRNC's Immigration Policy

Assist. Prof. Dr. Mehmet Balyemez^{1*}

First received: 29.09.2019

Accepted: 20.11.2019

Citation:

IBAD Journal of Social Sciences

Issue: 5 **Pages:** 517-531

Year: 2019 **Session:** Fall

This article was checked by *iThenticate*.
Similarity Index 19%

¹Kıbrıs İlim Üniversitesi, KKTC,
info@csu.edu.tr

ORCID ID 0000-0002-1532-064

* **Corresponding Author**

ABSTRACT

The concept of migration dates back to the history of mankind. This period has evolved over time, as human communities migrate constantly to meet their basic needs such as sheltering and eating, during the hunter-gathering period. With the Industrial Revolution, the new route of the migrants turned to the places where the factories were located and labor migration from the countryside to the city began. In the first half of the 20th century, when global wars took place, mass migration and population movements based on ethnicity were observed. Nowadays, it can be said that migration movements are mass and irregular, due to the security concerns arising from the environment of regional conflict. Irregular migrants have been forced to leave their country due to an unsafe environment, while at the same time facing the perception of being a threat in other third countries, especially EU countries. The Cyprus island has influenced the migration movements in every period of history. Since Cyprus is located close to North Africa and the Middle East and Anatolia, there have been migration and population movements from all three geographical regions to the island. However, due to the small size of the island and little development of commercial life, Cyprus have often been a temporary destination for migrants. Especially since the beginning of the 21st century millions of irregular migrants, who wanted to be freed from the emergence of violence in North Africa and the Middle East, had to leave their countries of origin. Therefore, one of the routes used by irregular migrants on their journeys of hope was the Cyprus island. Some of the irregular migrants aimed to reach the borders of the European Union (EU) via Cyprus. However, the current policies of the Turkish Republic of Cyprus (TRNC) did not include issues regarding the situation of irregular migrants. This situation strengthens the situation of irregular migrants entering the TRNC borders. Lack of TRNC migrant politics, the International Organization for Migration, the refusal of the TRNC as an official state in accordance with UN resolutions, and therefore the absence of representation of the United Nations High Commissioner for Refugees in the TRNC, The absence of an institution that irregular migrants reaching TRNC will contact in order to obtain refugee status was discussed in this article and the solution proposals were expressed as a result of the study.

Key Words: Irregular Immigrants, Cyprus, Immigration Policy, Hope, Threat, International Immigrant Organisation.

GİRİŞ

Göç, insanların bireysel ya da toplu olarak çeşitli sebeplerden dolayı bir yerden başka bir yere mekânsal olarak konum değiştirmeleri olarak ifade edilebilir (Gautam, 2005, s.147). Göç, aynı zamanda bireysel boyuttan kitlesel boyuta evrilebilen bir süreç özelliği de taşımaktadır. Göç sürecini daha çok kişisel tercihlerden göç sürecini belirlerken, siyasal ve sosyal şartlar ile şiddetin yarattığı kaos ortamı da kitlesel göç hareketine sebep olduğu söylenebilir.

Göçü oluşturan sebepler tarih boyunca değişiklik göstermiştir. Sanayi Devrimi sonrasında kırdan kente yönelen emek göçü gibi içsel sebeplere dayanan göç hareketleri sonraki dönemde savaş ve baskı vb. dışsal sebeplerle şekillenmiştir. Göç hareketleri, 20'nci yüzyılın ilk yarısında yaşanan dünya savaşlarından da doğrudan etkilenmiştir. Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarında çok sayıda insan etnik sebeplerle kitlesel olarak yer değiştirmek zorunda kalmıştır. Bunun başlıca sebepleri arasında, imparatorlukların dağılması ve ulus devletlerin inşası amacıyla homojen bir nüfus yaratılmasına dair politikalar yer almıştır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise özellikle Avrupa'nın yeniden inşa edilmesi sürecinde iş gücüne duyulan ihtiyaç göçün ekonomik boyutunu ortaya çıkarmıştır. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin 1989 yılında dağılmasıyla birlikte başka bir kitlesel göç hareketliliği daha ortaya çıkmıştır. Bu dönemde bir yandan Kafkasya'daki etnik topluluklar anavatanlarına doğru göç etmeye başlamış, diğer yandan ekonomik durumlarından memnun olmayan kişiler daha iyi yaşam koşulları aramak amacıyla çevre ülkelere gitmeye karar vermişlerdir. Kafkasya'daki siyasi, sosyal ve ekonomik yapının yeniden şekillendiği 1990'lı yıllar, aynı zamanda Orta Doğu'da yaşanan şiddetli çatışmalara da şahit olmuştur. Bu çatışmalar süresince özellikle 1990'lı yılların başındaki Körfez Savaşı sonrasında çok sayıda kişi kitlesel olarak çevre ülkelere göç etmişlerdir.

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı sonrasında 1960 yılından sonra Avrupa'ya emek göçü gönderen ülke iken 1990'lı yıllardan sonra bölgesindeki siyasi istikrarsızlıklardan dolayı göçten doğrudan etkilenen ülke konumuna gelmiştir (Kurtuluş, 2000, s.13). Türkiye; İran-Irak Savaşı, Yugoslavya'nın dağılması sonrasında yaşanan çatışmalar, Bulgaristan'ın Türk azınlıkları sınır dışı etmesi, Irak'ın Kuveyt'i işgali sonrasında ortaya çıkan kriz, 1999 yılında Kosova'da yaşananlar ve Ahıska Türklerinin sürgün edilmelerini de içeren süreçte (1988-1999) 934.354 yabancıya ikamet izni vermiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü [GİGM], 2018, s.36).

Kitlesel göç hareketleri 21'inci yüzyılın başlarında yaşanan belirsizliklerden dolayı dramatik bir hal almıştır. Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki siyasi belirsizlikler ve çatışma ortamı bu süreci desteklemiştir. Etnik, dini, kültürel ve siyasi nedenlerle yaşadıkları yerlerden güvende olacakları başka bir coğrafyaya doğru yönelen "zorunlu" göç hareketleri çoğunlukla Afrika, Orta Doğu ve Asya bölgelerinden gerçekleşmiştir (Hein, 1993, s.43-45). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine göre 59,5 milyon kişi çeşitli sebeplerden dolayı yaşadıkları ülkeleri terk etmek zorunda kalmıştır. (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [BMMYK], 2018, s.2) Yerlerinden edilen söz konusu kişiler, içinde buldukları "güvenli" ortamdaki kaçmayı tercih etmişlerdir. Dünya mülteci nüfusunun yüzde 53'ünü iç savaşların toplumsal dokuyu alt üst ettiği Suriye, Afganistan ve Somalililer oluştururken (BMMYK, 2018) Suriye 2015 yılında dünya genelinde en fazla mülteci veren ülke konumuna gelmiştir (BMMYK, 2015, s.4-7).

Yaşanan zorunlu göçler ağırlıklı olarak çatışmaların olduğu bölgelerden güvenli kabul edilen ülkelere doğru gerçekleşmiştir. Bu durum Türkiye, Ürdün ve Lübnan gibi belli başlı ülkeleri doğrudan etkilemiştir. Türkiye'ye yönelik ilk kitlesel Suriyeli girişi, 29 Nisan 2011 tarihinde olmuştur. Söz konusu tarihte gerçekleşen ve 252 kişiden oluşan kitlesel göç hareketi sonraki yıllarda artarak devam etmiştir (Ihlamur-Öner, 2014, s.42-45). Bu sayı, 2016 yılı Aralık ayında 2.783.617 kişiye ulaşmıştır. Türkiye, bilhassa Suriye sınır bölgeleri başta olmak üzere 10 ilde 26 barınma merkezi oluşturmuştur. Ancak Suriyelilerin bir kısmı, 256.971 kişi, barınma merkezlerinde barınırlarken geriye kalan 2.521.907 kişi ise kendi olanakları ile ülke içerisinde yaşamayı tercih etmişlerdir. Kamplar dışında yaşayan Suriyeliler başta olmak üzere Türkiye'de bulunan yabancılar, ya kaçak yollarla Avrupa'ya geçmeye çalışmış ya da Türkiye'ye uyum sağlamanın yollarını aramışlardır. Özellikle Avrupa'ya geçmenin koşullarını zorlayan

söz konusu kişilerin Ege ve Akdeniz'deki dramatik ölümleri hem Türkiye kamuoyu hem de uluslararası kamuoyunun dikkatini bölgeye yoğunlaştırmasına yol açmıştır (Kolukırcık, 2014, s.46).

Avrupa Birliği (AB), düzensiz göçmen sayısının tahmin edilenden fazla olması ve özellikle bazı Avrupa başkentlerinde yaşanan terör saldırıları karşısında bu durumu kendi toplumsal düzenine yönelik bir tehdit olarak değerlendirmiştir. AB, bu değerlendirmesi sonrasında bir yandan sınır güvenlik tedbirlerini artırmış ve kontrolsüz girişleri önleyecek bazı düzenlemeleri yürürlüğe sokmuş diğer yandan da istemediği göçmenlerin kendi ülkelerine dönebilmeleri için birtakım hukuki düzenlemeleri hayata geçirmiştir. AB'nin aldığı bu önlemlerle birlikte insanlık vicdanı, alınan güvenlik tedbirleri ile Akdeniz ve Ege'de yaşanan düzensiz göçmen ölümleri arasında sıkışıp kalmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Göç ile ilgili gerek bilimsel çalışmalarda gerekse hukuki düzenlemelerde kullanılan bazı kavramlar zamanla yeniden tanımlanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda uluslararası göç terminolojisinde görüş birliği sağlanmıştır. Buna göre; kişilerin buldukları ülke içerisindeki yer değiştirmeleri iç göç olarak kabul edilirken, ülkeler veya kıtalararası yer değiştirmeler dış göç olarak ifade edilmiştir. Bununla birlikte iş gücü ve beyin göçü de terminolojide sıkça başvurulan kavramlar olmuştur. İsimlerinden kolayca anlaşılacağı gibi çalışmak amacıyla başka ülkeye giden veya kendi ülkesinde yer değiştiren kişilerin hareketi iş gücü göçü olarak tarif edilirken özellikle belli bir bilim dalında yetişmiş nitelikli kişilerin başka ülkelerde çalışması ise beyin göçü olarak kabul görmüştür (Murat ve Taşkesenlioğlu, 2009, s.20).

Bununla birlikte son yıllarda göç literatüründe düzenli ve düzensiz göç kavramlarına da sıkça rastlanılmaktadır. Düzenli göç, kişinin yasalara uygun şekilde yaşadığı yerden başka bir yere hareket etmesidir. Düzensiz göç ise, kişinin yasal olmayan yollardan başka bir ülkeye giriş yapması, yasal olarak bulunma süresini geçirmesine rağmen kalmaya devam etmesi, burada çalışması veya yaşamasıdır. Düzensiz göç hareketleri ile ilgili olarak 20'nci yüzyılın sonlarına kadar açık ve genel kabul görmüş bir tanım üzerinde bir anlaşmaya varılamamıştır. Bangkok'da 1999 yılı Nisan ayında gerçekleştirilen Uluslararası Göç Sempozyumunda, "kaçak göç/göçmen" ya da "yasadışı göç/göçmen" ifadelerinin olumsuz çağrışımlar yaptığı ve içinde suç algısını da barındırdığı gerekçesiyle bunların yerine "düzensiz göç/göçmen" kavramının kullanılması kabul edilmiştir (Uluslararası Göç Örgütü [UÇÖ], 2004, s.11).

Düzensiz göç kavramıyla birlikte kullanılan üç tanım daha vardır: Kaynak, Transit ve Hedef ülke. Kaynak ülke kavramıyla, düzensiz göç etme iradesi olan kişi veya kişilerin terk etmek zorunda oldukları coğrafi yer kastedilmiştir. Transit ülke ise hedef ülkeye gitmek için kullanılan veya geçici olarak barınılan ülke olarak kabul edilmiştir. Hedef ülke ise isiminden de kolayca anlaşılacağı gibi düzensiz göçmenlerin başta güvenlik sorunları olmak üzere bir takım temel yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanacağını düşündükleri yer olarak kavramsallaştırılmıştır (UGÖ, 2018).

Bununla birlikte çeşitli nedenlerle yaşadıkları yerleri değiştiren kişiler, "mülteci", "sığınmacı" ve "göçmen" olarak tanımlanmaktadır. 1951 yılında kabul edilen Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesinde mülteci aşağıdaki gibi ifade edilmiştir: (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği [BMMYKTT], 2016, s.2)

"Irki, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıslardır"

Göçmen ise genellikle içinde bulunduğu şartlardan memnun olmayan ve yaşadığı ülkeyi gönüllü veya gönülsüz olarak terk ederek yasal veya yasa dışı yollardan başka ülkeye giren kişiler olarak tanımlanmaktadır. Göçmenler, mültecilik statüsünden istifade edememektedirler. Mültecilik ve göçmenlik arasındaki fark; neden, amaç ve araç gibi faktörlerden oluşmaktadır. Neden bakımından mülteciler, mal varlıklarını geride bırakarak ve yaşamlarına gelebilecek tehditlerden kaçarak güvenli bir bölgeye iltica ederken; göçmenler ekonomik bakımdan rahat etmek için yer değiştirme eğiliminde olmuşlardır. Dolayısıyla mülteciler için yer değiştirme zorunluluk iken göçmenler için bu durum gönüllü

olarak gerçekleşmektedir. Bununla birlikte mültecilerin sınır geçişleri çoğunlukla resmi bir belgeye dayanmazken göçmenlerin hareketleri resmi belge üzerinden olmaktadır (Olca, 2012, s.232-233).

Sığınmacı kavramında da mülteci kavramına benzeyen yönler vardır. Sığınmacılar, 1951 yılı Cenevre Sözleşmesi'nde belirtilen nedenlerle ülkelerini terk etmek durumunda kalmalarına rağmen buldukları ülke tarafından henüz mültecilik statüsü verilmeyen kişileri işaret etmektedir (Barkın, 2014, s.335).

DÜZENSİZ GÖÇMENLERİN UMUDA YOLCULUĞU

Düzensiz göçün, yabancıların herhangi bir ülkeye yasa dışı yollarla girişini veya o ülkede yasalara aykırı olarak kalışını ifade ettiği yukarıdaki satırlarda bahsedilmiştir. Düzensiz göç; hedef, transit ve kaynak ülkeler açısından ayrı ayrı değerlendirilmesi gereken bir kavramdır.

Türkiye, sorunlu bölgelere komşu veya yakın olmasından dolayı düzensiz göçmenler tarafından; kaynak, transit ve hedef ülke olarak algılanmıştır (İçduygu ve Kirişçi, 2009, s.1). Bunun en somut örneği, son yıllarda çeşitli amaçlarla Türkiye'ye gelen yabancıların sayılarındaki artışta görülmektedir. Türkiye'de tespit edilen düzensiz göçmen sayısı 2013 yılında 39.890 iken (GİGM, 2016, s.18) 2014 yılında % 47'lik bir artışla 58.647 (GİGM, 2014, s.58-59) olmuş, 2015 yılında önceki yıllara kıyasla % 150 artarak 146.485 (GİGM, 2015, s.64-65) olarak gerçekleşmiştir. Düzensiz göçmen sayısındaki artış, hem Türkiye'de hem de AB ülkelerinde bazı yeni tedbirlerin yürürlüğe sokulmasına yol açmıştır. Alınan tedbirler, düzensiz göçmenlerin hareketlerine doğrudan yansımıştır. Türkiye'deki düzensiz göçmen sayısı 2016 yılında 37.130 olarak tespit edilirken, 2017 yılında bu sayı 21.397'e düşmüş, 2018 yılında ise 26.678 olmuştur (Sahil Güvenlik Komutanlığı [SGK], 2019). Daha önceki yıllarda olduğu gibi Türkiye'de tespit edilen düzensiz göçmenler arasında Suriyeliler 2019 yılında da ilk sırada yer almışlardır.

Düzensiz göçmen sayılarındaki değişim, Türkiye ile birlikte AB ülkelerinde de benzer bir eğilim göstermiştir. Düzensiz göçmenlerin Avrupa'ya geçiş rotaları daha çok Akdeniz üzerinden olmuştur. İspanya, Avrupa'ya geçiş konusunda en fazla tercih edilen ülke konumunda iken özellikle Libya üzerinden İspanya'ya geçişler ilk sırayı almıştır. İspanya'ya geçiş yapan göçmen sayısı Ağustos 2017 ayında gün başına 100 olarak gerçekleşmiştir (BMMYK, 2017, s.1).

Düzensiz göçmenlerin Avrupa'ya geçiş konusunda tercih ettikleri bir başka ülke ise İtalya olmuştur. İtalya rotasını kullanarak Avrupa'ya geçmek isteyen göçmenler arasında ilk sırayı yine Suriyeliler almıştır. İlginç olan bir detay daha vardır. O da; yanlarında aileleri olmadan umut yolculuğuna çıkan çocukların durumudur. İtalya rotasını kullanarak Avrupa'ya geçmek isteyen çocuk sayısı Temmuz-Eylül 2017 döneminde 14.500 olarak tespit edilmiştir. Bu dönemde deniz yolunu kullanarak umuda yolculuk eden 2.700 kişi ise Akdeniz sularında hayatlarını kaybetmişlerdir (BMMYK, 2017, s.1). Bu sayının sadece cesedine ulaşılabilen göçmenleri ifade etmiş olduğu göz önüne alındığında durumun ne kadar dramatik olduğu tüm gerçekliğiyle ortaya çıkmaktadır.

Avrupa'ya geçmek isteyen düzensiz göçmenlerin kullandığı bir diğer rota ise Yunanistan üzerinden olmuştur. Türkiye, Yunanistan'la hem kara hem de deniz sınırı bulunmasından dolayı bu rotayı kullanmak isteyen göç hareketlerinden doğrudan etkilenmiştir. Ege Denizi, düzensiz geçişlerin ve göçmen kaçakçılığının en yoğun yaşandığı rotalardan biri olmuştur (Yıldız, 2017, s. 9-10). Düzensiz göçmenlerden Ege Denizi üzerinden Yunanistan rotasını kullananların sayısı, Temmuz-Eylül 2017 döneminde 14.400 kişi olmuştur. Sadece Eylül 2017'de 4.900 mülteci ve göçmen deniz yoluyla Yunanistan'a geçmiştir (BMMYK, 2017, s.2).

Düzensiz göçmenlerin Avrupa'ya geçiş amacıyla kullandıkları bir başka yol ise Karadeniz rotası olmuştur. Türkiye üzerinden Karadeniz rotasını kullanarak Romanya'ya geçiş yapan göçmen sayısı 2017 yılı Ağustos ve Eylül aylarında 476 olarak gerçekleşmiştir (BMMYK, 2017, s.2). Balkanlar üzerinden yasa dışı yolları kullanarak Avrupa'ya geçiş yapmak isteyen düzensiz göçmenlerin kullandıkları ülkelerden bir diğeri ise Bulgaristan'dır. Ancak Bulgaristan'ın sınırlarında aldığı güvenlik tedbirlerinden dolayı bu güzergâhı tercih eden düzensiz göçmenlerin sayısı diğer rotalara kıyasla en az seviyede kalmıştır. Temmuz-Eylül 2017 aylarında Bulgaristan'a geçen düzensiz göçmen sayısı 400 olmuştur. Önceki yıllarda aynı dönemde Bulgaristan'da yakalanan düzensiz göçmen sayısının 15.100 olduğu göz

önüne alındığından sınır güvenliği ile ilgili alınan tedbirlerin etkinliği ortaya çıkmaktadır (Bağımsız Balkan Haber Ajansı [BBHA], 2017, s.1).

2017 yılı Temmuz-Eylül döneminde Türkiye üzerinden Ege Denizi rotasını kullanarak Yunanistan'a 14.400 kişi, Karadeniz rotasını kullanarak Romanya'ya 476 göçmen geçmiştir. Bu göçmenlerin büyük çoğunluğunu Suriyeliler oluşturmuştur. Düzensiz göçmenlerin Ege Denizi rotasını kullanarak Yunanistan'a geçmek konusundaki tercihlerine etki eden ana faktör ise AB ile Türkiye arasından imzalanan anlaşma olmuştur. Bu anlaşmayla bir bakıma Balkan rotası¹ kapanmış, düzensiz göçmenlerin AB'ye giriş yapmak için kullandıkları tek yol, Doğu Akdeniz rotası ve Ege Denizi üzerinden Yunanistan olmuştur.

Yunanistan'a deniz yoluyla geçen düzensiz göçmenlerin yıllara göre dağılımı aşağıdadır:

Sıra No	Yıl	Düzensiz Göçmen Sayısı	Hayatını Kaybedenlerin Sayısı	Açıklama
1	2015	91.611	279	
2	2016	37.130	192	
3	2017	21.937	56	
4	2018	26.678	93	
5	2019	51.488	33	Kasım ayına kadar olan sayıdır.

Tablo incelendiğinde, düzensiz göçmen sayısının 2015 yılında en üst seviyeye çıktığı görülmektedir. AB'nin dış sınırlarında almış olduğu önlemler bu sayısının sonraki yıllarda azalmasına yol açmıştır. Ege ve Akdeniz'de hayatını kaybeden düzensiz göçmenlerin sayısı; 2015 yılında 279 olarak tespit edilmiş, bu sayı da sonraki yıllarda azalarak 2019 yılı Kasım ayında en düşük seviyeye inmiştir. Deniz yolunu kullanarak AB'ye gitmek isteyen düzensiz göçmenlerin yaklaşık % 70'i Yunanistan güzergahını tercih etmiştir. (SGK, 2019, s.1).

Düzensiz göçmenler ile doğrudan ilişkili olan bir başka kavram daha vardır: Göçmen kaçakçılığı. Göçmen kaçakçıları, çıkar elde etmek amacıyla ülke vatandaşı olmayan bir kişiyi yasa dışı yollardan; ülkeye sokan, ülkeden çıkartmaya çalışan veya ülkede kalmasını sağlayan kişiler olarak tanımlanmıştır (GİGM, 2015, s.66). Düzensiz göçmenler, çoğunluğu yasa dışı yollardan sınır geçişi yaptıklarından dolayı umuda yolculuklarında göçmen kaçakçılarının hedefi haline gelmişlerdir (Yıldız, 2017, s.9). Göçmen kaçakçıları Akdeniz'de aşağıdaki 3 ana rotayı kullanmaktadırlar:

(a) Batı Akdeniz Rotası: Kuzey ve Batı Afrika'dan başlayıp İber Yarımadası'na,

(b) Orta Akdeniz Rotası: Afrika'dan başlayıp İtalya ve Malta'ya,

(c) Doğu Akdeniz Rotası: Orta Doğu ve Türkiye'den başlayıp Meriç Nehri kıyısından da kara yoluyla Yunanistan, Kıbrıs ve Bulgaristan'a uzanmaktadır (Frontex, 2014: 41-45).

Yunanistan ve Türkiye arasında düzensiz geçişlerin ve göçmen kaçakçılığının en yoğun yaşandığı koridorlardan biri de Ege Denizi olmuştur (Yıldız, 2017, s.10). Düzensiz göçmenlerin umuda yolculuklarını kendileri için kazanç kapısı olarak gören göçmen kaçakçıları; kaynak, transit veya hedef ülke vatandaşlarından olabilmektedir. Türkiye, coğrafi konumundan dolayı göçmen kaçakçıların yoğun olarak bulunduğu ülkelerden biri olmuştur. Türkiye'de yakalanan göçmen kaçakçı sayısı; 2015 yılında 103, 2016 yılında 118, 2017 yılında 171, 2018 yılının ilk 6 ayında ise 41 olarak tespit edilmiştir (SGK, 2018, s.1).

¹Türkiye üzerinden Yunanistan, Makedonya, Sırbistan, Macaristan ve Hırvatistan'a uzanan rotadır.

Türkiye’de yakalanan göçmen kaçakçısı sayının 2016 yılına kıyasla 2017 yılında artmasındaki temel faktör, Orta Doğu ve Kuzey Afrika’daki siyasi belirsizlik ve kaos ortamının yıldan yıla artması, söz konusu bölgelerde yaşayan kişiler için umuda yolculuğun tek çıkar yol olarak algılanmasıdır. Düzensiz göçmenler bir yandan AB’nin aldığı sınır güvenlik tedbirleri diğer yandan ülkelerinde devam eden kaos ve çatışma ortamından dolayı umuda yolculuklarını ertelememişler ve alternatif riskli yöntemlerin arayışında olmuşlardır. Bu durum, çok sayıda düzensiz göçmenin hayatlarını kaybetmelerine yol açmıştır.

UGÖ’nün güncellenmiş verilerine göre 2017 yılında 3.139 kişi, 2018 yılının ilk 6 ayında ise 2.125 düzensiz göçmen Akdeniz ve Ege’de yaşamını yitirmiştir (UGÖ, 2018, s.32). Bununla birlikte umuda yolculukları sırasında Türkiye’den diğer ülkelere geçmeye çalışırken hayatlarını kaybeden düzensiz göçmenlerin sayısı; 2017 yılında 32, 2018 yılında 65, 2019 yılının ilk 5 ayında ise 15 kişi olmuştur (SGK, 2019, s.1). Orta Doğu ve Kuzey Afrika ile Kafkasya’da yaşanan kaos ortamı ve belirsizlikler düzensiz göçmenlerin umuda yolculuklarını günden güne tetiklerken, Türkiye başta olmak üzere AB ülkelerinin son yıllarda sınırlarında aldıkları tedbirler bu yolculuğu tehlikeli rotalara yöneltmiş ve çok sayıda düzensiz göçmen riskli yolculuklarında hayatlarını kaybetmişlerdir.

AB’NİN DÜZENSİZ GÖÇMENLERİ TEHDİT OLARAK ALGILAMASI

Göçmenler, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa’nın yeniden inşası sürecinde teşvik edilip yüceltilmişlerken günümüzde tehdit olarak algılanmaya başlanmışlardır. Göçmenler hakkında oluşan bu algıyı destekleyen faktörlerin; sosyo-ekonomik koşullar, uyum sorunu, kültürel çatışma ve özellikle son yıllarda meydana gelen terör saldırılarının olduğu söylenebilir. Avrupa toplumu, bu faktörlerin de etkisiyle kitlesel boyutlara ulaşan düzensiz göçmenleri kendi sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamına karşı tehdit olarak algılamaya başlamıştır. Bu durum, Avrupa’nın bütünleşme süreciyle paralel bir gelişme göstermiştir. Avrupa’da iç sınırların kaldırılmış olmasının göçmenler tarafından istismar edilebileceği ve bunun da bir güvenlik açığı oluşturabileceğine yönelik düşünceler düzensiz göçmenlere karşı alınan güvelik tedbirlerinin günden güne artmasına yol açmıştır (Koca, 2014, s.5).

Avrupa’da son yıllarda meydana gelen terör saldırıları gün geçtikçe artan güvenikleştirme politikalarındaki siyasi tartışmaları ve akademik ilgiyi arttırmış, risk ve korku temelli bir toplum inşa eden dışlayıcı mekanizmaların oluşumuna destek vermiştir (Bigo, 2002, s.63). Terör saldırıları, aynı zamanda göçmen karşıtı söylem ve politikalarına da meşruiyet kazandırmıştır.

Göçmenlerin terörle mücadele kapsamında yeniden değerlendirilmesi sonucunda; vize ve vatandaşlık şartları zorlaştırılmış, AB’deki Müslüman göçmenler yakından takip edilmeye başlanmış ve sınır dışı etme prosedürleri kolaylaştırılmıştır (Hansen vd., 2005, s.17). Bununla birlikte Orta Doğu Afrika ve Asya’daki siyasi belirsizlikler, kaos ortamı, etnik çatışma ve otoriter yönetimler yüzünden halen milyonlarca kişi yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmışlardır. Bu durum göç edenler için trajik sonuçlar doğurmakla birlikte kabul eden ülkelerin de güvenlik kaygılarının devam etmesine yol açmıştır (Lohrmann, 2003, s.20-22).

Düzensiz göçmenlerin tehdit olarak algılanmalarını destekleyen faktörler aşağıdaki şekilde ifade edilebilir (Dağı ve Polat,2004, s.110; Türkoğlu, 2011, s.110):

1.Hedef ve transit ülkeler büyük kitleler halindeki insan hareketlerini kendi sosyal, ekonomik, kültürel yaşamlarına tehdit olarak değerlendirmesi,

2.Düzensiz göçmenlerin kitlesel hareketliliğinin, sınırlarda alınan mevcut güvenlik tedbirlerine ilave bir yük getirmesi ve bu durumunun personel/teçhizat harcamalarına yol açması ve kaynakların buralara kaydırılmasına sebep olması Avrupa kamuoyunda memnuniyetsizliğe yol açması.

Bu durum, hedef ülke konumundaki AB kaynaklarının önemli bir kısmının, tehdit olarak algılanan düzensiz göçmenlerin sınırlardan uzak tutulması için harcanmasına ve söz konusu kişilerin “güvenliksiz” olarak değerlendirilmelerine ve toplumdan dışlanmalarına sebep olmaktadır (Balta, 2016, s.6). Özellikle 13 Kasım 2013 tarihinde Paris’te yaşanan ve 140 kişinin ölümüne sebep olan terör saldırılarından (Hürriyet, 2018) sonra düzensiz göçmenlere yönelik tehdit algısı daha da belirginleşmiştir. Paris saldırısından sonra Slovakya, Çekya, Polonya ve Macaristan gibi ülkeler bu saldırıyı düzensiz göç hareketleriyle ilişkilendirmiş ve söz konusu kişilere yönelik hoşgörüden uzak bir tutum takınmışlardır.

Macaristan'ın Röske şehrinde polis çemberinden kaçmaya çalışan düzensiz göçmenlere tekme atıp çelme takmaya çalışan kadın gazeteci Petra Laszlo'nun hareketinin (BBC, 2018) altında da bu algının yattığı söylenebilir.

AB, düzensiz göçmenlerin hareketlerini kontrol altına almak veya engellemek amacıyla bir takım örgütleri de hayata geçirmiştir. Schengen Antlaşması'nın 1995 yılında yürürlüğe girmesi sonucu ilk olarak dış sınırlarının kontrolü için Göç, Sınırlar ve İltica Strateji Komitesi'nin (The Strategic Committee on Immigration, Frontiers and Asylum- SCIFA) bir unsuru olarak Dış Sınırlar Uygulayıcıları Ortak Birimi (The External Border Practitioners Common Unit) kurulmuştur. Bu yapı 2004 yılında görevini, AB Konseyi'nin 2007/2004 sayılı kararıyla kurulan Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı (FRONTEX)'na devretmiştir (Frontex, 2019, s.).

FRONTEX'in merkezi, Polonya'nın başkenti Varşova'dadır. Bir Topluluk ajansı olan FRONTEX, AB göç politikasının temelinde yer alan “düzensiz göçü engellemek ve azaltmak” hedefini gerçekleştirmek için AB'nin dış sınırlarında uygulanan stratejinin ana belirleyicisi olmuştur. FRONTEX'in görevleri tüzüğünde şu şekilde ifade edilmiştir: üye ülkelerle birlikte ortak operasyonlar düzenlemek, üye devletlerin sınır muhafızlarını eğitmek, eğitim ve araştırma faaliyetleri yürütmek, risk analizi yapmak, üye devletlere kriz durumunda acil yardım desteği sağlamak, bilgi sistemleri ile bilginin paylaşımını sağlayacak ortamı oluşturmak ve son olarak üye devletlere ortak geri-gönderme operasyonlarında destek sağlamaktır (Frontex, 2019, s.1).

Düzensiz göçün önlenmesi amacıyla icra edilen operasyonlar FRONTEX tarafından planlanmakta, koordine edilmekte, icra edilmekte ve değerlendirilmektedir. FRONTEX, bu görevleri yaparken kendisine tahsis edilen bütçeye ilave olarak üye ülkelerin personel ve teçhizatını da kullanabilmektedir. Bu operasyonlarda temel amaç, arama kurtarma değil AB sınırlarının başta düzensiz göçmenler olmak üzere istenmeyen nüfus hareketlerinden korunmasıdır. Yüksek teknolojiyle teçhiz edilen FRONTEX, operasyonlarda düzensiz göçmenlerin tespit edilmesi, durdurulması, karaya çıkartılması, idari alıkonulma merkezlerine transferi ve ardından geri gönderilmeleri görevlerini yerine getirmektedir (Koca, 2014, s. 63).

FRONTEX, düzensiz göçmen geçişlerinin önlenmesinde Avrupa Sınırlarını Koruma Timlerini (The European Border Guard Teams- EBGT) kullanmaktadır. Bu timler, üye ülkeler tarafından FRONTEX'in kullanımına verilen; personel, malzeme ve veri tabanına erişimle desteklenmektedirler. FRONTEX, operasyonel ve yönetsel kapasitesini güçlendirmek amacıyla teşkilatında bazı değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle, “kriz” durumlarında FRONTEX'in müdahale alanı genişletilmiştir. Bu çerçevede FRONTEX, gerektiğinde acil destek sağlamak için operasyonların yürütüldüğü ev sahibi üye ülkenin onayı ve gözetiminde silah taşımaya ve güç kullanmasına izin verilen Hızlı Sınır Muhafaza Ekipleri (Rapid Border Intervention Teams -RABITS) kurmuştur. FRONTEX 2010 yılının Ekim ayında Türkiye kara sınırından Yunanistan'a ulaşmaya çalışan göçmenlerin engellenmesi amacıyla ilk Hızlı Sınır Muhafaza Ekiplerini Yunanistan'ın kuzey doğusunda bulunan Orestida ve çevresinde görevlendirilmiştir (Both vd., 2013, s.13-17). Alınan tedbirler sonucu kara sınırlarında azalan düzensiz geçişlerin denizde artmasından sonra FRONTEX, aynı prensipler doğrultusunda deniz operasyonlarını da başlatmıştır.

FRONTEX, kendisine verilen görevleri yerine getirirken; Avrupa Polis Teşkilatı (European Union Police Organisation- EUROPOL), Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Ofisi (European Anti-Fraud Office-OLAF), Avrupa Birliği Yargısal İş Birliği Ünitesi (European Union's Judicial Cooperation Unit-EUROJUST), AB'nin İstihbarat Organı Ortak Durum Merkezi (Joint Situation Center), International Criminal Police Organisations-INTERPOL) gibi güvenlik ve istihbarat temelli kurumlarla işbirliği içerisinde çalışmaktadır. En önemlisi, diğer operasyonel faaliyetlerde olduğu gibi, FRONTEX üçüncü ülkelerin istihbarat servisleriyle de işbirliği kurarak, bu ülkeleri de oluşturulan güvenlik ağına dâhil edebilmektedir. Uluslararası alanda sağlanan bu işbirlikleri; askeri saldırı, korsanlık ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi geleneksel güvenlik sorunlarına karşı harekete geçirilen stratejiler olmasına rağmen bunların göç alanında da uygulanmaya başlanması göçün tehdit olarak algılandığını açıkça göstermektedir (Leonard, 2011, s. 240).

FRONTEX, 11 Şubat 2016 tarihindeki NATO Zirvesinde mutabık kalınan anlaşma sonucunda NATO'nun askeri desteğini de almıştır. Türkiye, NATO'nun da dâhil olduğu bu işbirliğine 18 Mart 2016

tarihinde gerçekleştirilen AB-Türkiye zirvesinde alınan kararla dâhil olmuştur (Türkiye AB Zirve Bildirisi [T-ABZB], 2016). Bu durum kaos ortamının yaşandığı bölgelere yakın ülkelerin düzensiz göçmen hareketleriyle karşılaşmalarına sebep olmuştur. Türkiye, düzensiz göçmen barındıran ülkeler arasında %11 oranla halen dünyada en fazla düzensiz göçmen barındıran ülke konumuna sahiptir (Balta, 2016, s.8).

Avrupa Konseyi, 25-26 Haziran 2015 tarihlerinde yaptığı toplantıda düzensiz göçmenlerdeki kitlesel artışı ve bu durumun sınır yönetiminde oluşturduğu güçlükleri görüşmüş ve FRONTEX'in tüzüğünde bazı değişiklikler yapma kararı almıştır. FRONTEX tüzüğü bu karar doğrultusunda 14 Eylül 2015 tarihinde yapılan toplantıda değiştirilmiştir. Bu karara ilave olarak devlet ve hükümet başkanlarının katılımıyla 23 Eylül 2015 tarihinde yapılan toplantıda da; düzensiz göçler sonucunda hayatlarını kaybedenlerin durumlarına acil müdahale edilmesi, sınırların denetiminin daha etkin yapılması ve Avrupa sınırlarında operasyonel işbirliği yönetimi amacıyla FRONTEX'e ilave kaynaklar yaratılması konusunda da anlaşma sağlanmıştır (T-ABZB, 2016).

FRONTEX'in görev alanı 2015 yılında kabul edilen yeni tüzükle genişletilmiştir. Yeni tüzük gereğince FRONTEX'in görevleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir (Frontex, 2015, s.12):

- 1- Entegre Sınır Yönetiminin AB genelinde uygulanması için teknik ve operasyonel bir strateji oluşturmak,
- 2- Sınır kontrolünün dış sınırlardan itibaren etkili bir şekilde çalışmasını denetlemek,
- 3- Ortak operasyonlar ve hızlı sınır müdahaleleri yoluyla üye devletlere artan teknik ve operasyonel destek sağlamak,
- 4- Dış sınırlarda acil eylem gerektiren bir durumda planlanan önlemlerin pratikte uygulanmasını sağlamak,
- 5- Denizde sıkıntı çekenlere yönelik arama ve kurtarma çalışmalarının desteklenmesi için teknik ve operasyonel yardım sağlamak,
- 6- Geri dönüş işlemlerini organize etmek, koordine etmek ve yürütmek,

FRONTEX yeni tüzüğü gereğince yukarıda sayılan görevleri yerine getirebilmesi için AB sınırları içindeki üçüncü ülke vatandaşlarının yasa dışı hareketleri ile sınır ötesi suçların önlenmesi için bilgi desteğinin sağlanması kararlaştırılmıştır. Bununla birlikte FRONTEX'in sınır ötesini kapsayan göçmen kaçakçılığı, insan ticareti ve terörizm vb. ciddi suçları önleme ve tespit etmeye katkıda bulunması için üye devletler tarafından desteklenmesi de tüzüğe dahil edilmiştir (Frontex, 2015, s.12-13).

Bahsi geçen bu görevlerin nasıl yerine getirileceği ise tüzüğün 20'nci maddesinde ifade edilmiştir (AB Kanunları [ABK], 2019). Buna göre FRONTEX, AB sınırlarının yönetimini yalnızca risk analizi, bilgi alışverişi ve Avrupa Sınır Gözetim Sistemi (European Border Surveillance System-EUROSUR) aracılığıyla değil aynı zamanda üye devletlerin uzman personel desteğini de alabilmektedir. Bu durum FRONTEX'in sadece AB üyesi devletlerin örgütü olmasının yanında komşu ülkelerle ve AB'ye üye olmak isteyen ülkelerden de destek almasının önünü açmış, düzensiz göçmenlerin umuda yolculuklarını daha da zorlaştırmıştır.

KKTC'DE DÜZENSİZ GÖÇMENLERLE İLGİLİ HUKUKİ DÜZENLEMELER

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) tarafından 20 Temmuz 1974 tarihinde gerçekleştirilen askeri harekât sonrasında Kıbrıs Türk ve Rum toplulukları arasında yapılan topluluklararası görüşmelerde olumlu bir gelişme olmaması üzerine 15 Kasım 1983 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir. Türkiye haricinde hiçbir devlet KKTC'yi tanımamış, BM'ler dahil olmak üzere hiçbir uluslararası örgüt KKTC ile resmi ilişki kurmamıştır.

Düzensiz göçmenler, Türkiye haricinde hiçbir ülke ve uluslararası örgütün KKTC ile resmi ilişki kurmaması kararından doğrudan etkilenmişlerdir (Gözügüzel, 2014, s.20). Çünkü düzensiz göçmenlerin hedeflerinden biri de, transit ve/veya hedef olarak belirledikleri ülkeye ulaştıklarında hem söz konusu yerdeki hukuki korumadan faydalanmak hem de BM Mülteciler Yüksek Komiserliği temsilcilikleriyle

temasa geçerek “sığınmacı/mülteci” statüsünü kazanmak ve bunun hukuki avantajlarından yararlanmaktır.

Düzensiz göçmenlerin hedefi ile KKTC'nin siyasi ve hukuki durumu birbiriyle uyuşmamaktadır. KKTC'ye ulaşan düzensiz göçmenler bir yandan burada kendi durumlarına uygun hukuki bir düzenlemenin olmayışıyla karşı karşıya kalırlarken diğer yandan da göçmenlerin statüsünü belirleyen ve onlara uluslararası koruma sağlayan BM örgütü temsilciliklerinin yokluğuyla yüz yüze gelmişlerdir.

KKTC'de halen göçmenlerle ilgili yürürlükte olan hukuki düzenlemeler sınırlı sayıda olup ihtiyaçları tam olarak karşılayamadığı söylenebilir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın bazı hükümleri ile Fasil 105 Yabancılar ve Muhacaret Tüzüğü (YMT)'nde yer alan kısıtlı sayıdaki düzenleme göçmenlerle ilgilidir.

KKTC Anayasası 13'üncü maddede “*Yabancıların Durumu*” başlığı altında yapılan düzenlemede, “*Bu Anayasada gösterilen hak ve özgürlükler, yabancılar için uluslararası hukuka uygun olarak yasa ile sınırlandırılabilir.*” denmiştir. Anayasanın “*Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği*” başlığıyla düzenlenen 16'ncı madde 2'nci fıkrası e bendinde ise kişinin temel hak ve özgürlüğüne getirilecek kısıtlamanın ancak; “*Bir kişinin, Devlet topraklarına izinsiz girmesini önlemek için veya bir yabancıнын sınır dışı edilmesi veya geri verilmesi işlemine girişilmesi nedeniyle yakalanması veya tutukluluğu*” halinde sınırlandırılabilceği ifade edilmiştir (KKTC Anayasası, 1985). Düzensiz göçmenlerle ilgili anayasada yer alan her iki hüküm de genel ifadeleri içermekte olup ayrıntılara yer vermemiş, ayrıntıları ele alan bir başka hukuki düzenleme yapılmamıştır.

KKTC'de yabancılarla ilgili olan diğer iç hukuk düzenlemeleri Fasil 105 Yabancılar ve Muhaceret Tüzüğü'nde yer almıştır. Yabancılar ve Muhaceret Tüzüğü'nün V. Bölümü “*Yasak Göçmenler*” başlığı altında 4 ayrı madde olarak düzenlenmiştir. Bu bölümde yapılan düzenlemeyle Muhaceret memuruna, KKTC'ye giriş yaparken ya da KKTC'nin herhangi bir yerinde tespit edilen kişinin yasak göçmen olup olmadığına dair değerlendirmede bulunma hakkı verilmiş olup düzensiz göçmenlerle ilgili herhangi husus yer almamıştır (Yabancılar ve Muhaceret Tüzüğü [YMT],1982).

Orta Doğu, Afrika ve Kafkasya'da, özellikle 21'inci yüzyılın başlarından itibaren yaşanan kaos ortamından kaçan milyonlarca düzensiz göçmen hem Türkiye hem AB ülkelerinin gündemlerini meşgul ederken ve bu konuda karşılaşılan sorunlar hukuki düzenlemelerle giderilmeye çalışılırken KKTC'de bu doğrultuda herhangi bir iç hukuk düzenlemesi yapılmamıştır. Bu durum KKTC'nin düzensiz göçmen hareketlerinden etkilenmemiş olabileceğine dair bir düşüncenin oluşmasına yol açabilir. Ancak Uluslararası Göç Örgütü'nün yayınladığı raporlar bunun böyle olmadığını açık olarak ortaya koymaktadır. Uluslararası Göç Örgütü tarafından yayınlanan raporda; Kıbrıs'ta 2018 yılında 3.738, 2019 yılı Mayıs ayına kadar olan dönemde ise 177 düzensiz göçmenin tespit edildiği belirtilmiştir (UGÖ, 2019, s.2). Bu sayı, diğer ülkelerle kıyaslandığında oldukça düşük düzeyde kalsa da düzensiz göçmenlerin umuda yolculuklarında tercih ettikleri ülkelerden birinin de Kıbrıs Adası olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

FRONTEX'in yayınladığı 2019 yılı risk analizi raporunda; 2017 yılında AB sınırlarında 204.750 düzensiz göçmenin tespit edildiği, 2018 yılında ise bu sayının 150.114 olarak gerçekleştiği ifade edilmiştir. Aynı raporda geçen bir başka veride ise Türkiye ve Yunanistan üzerinden AB'ye geçmek isteyen düzensiz göçmen sayısının 2017 yılında 42.119 iken bunun 2018 yılında %34 artış göstererek 56.561 olduğu belirtilmiştir (Frontex, 2019, s.2). Rapordaki verilerden de anlaşılacağı üzere AB ülkelerine geçmek isteyen düzensiz göçmenlerin rotası güneye kayarak Kıbrıs Adası'nı da güzergâh içine almıştır.

KKTC'de son bir yılda tespit edilebilen ve basına yansıyan düzensiz göçmen sayısı; 171'i sağ, 19'u ölü ve 25'i kayıp olmak üzere 215 kişidir (Haberler, 2019; Star, 2018; Haberler, 2018: Takvim, 2018). Bu rakamın sadece tespit edilebilen düzensiz göçmenleri işaret ettiği göz önüne alındığında gerçek sayının çok daha fazla olabileceğini ifade etmek abartı olmayacaktır. Bu veriler, KKTC'nin düzensiz göçmenlerin kullandıkları güzergâh üzerinde yer aldığını göstermektedir.

KKTC'ye gelen düzensiz göçmenlerin tercihleri ise Yeşil Hat üzerinden GKRY bölgesine geçmek ve mülteci hakkı alabilmek için gerekli prosedürleri başlatmak olduğu söylenebilir. Bu durum AB'de hazırlanan raporda da ifade edilmiştir. Rapordaki verilere göre; KKTC'ye gelen düzensiz göçmenlerden Yeşil Hat üzerinden GKRY bölgesine geçmek isteyenlerin sayısı 2002 yılında 725 iken 2008 yılında 2844'e ulaşmıştır (Polili, 2012, s.18).

KKTC'de mülteci olma sürecini başlatacak olanBMMYK'nın temsilciliği bulunmamaktadır. Bu durum, düzensiz göçmenlerin sığınma süreçlerini KKTC'de resmi olarak yapmalarını olanaksız kılmaktadır. Bu eksikliklere rağmen yapılan düzenlemelerle 2009 yılına kadar olan dönemde özellikle Irak ve Filistin'den gelen düzensiz göçmenlerin KKTC'de kalmalarına izin verilmiştir (Paşa, 2011, s.13) KKTC'de oluşan bu hukuki boşluk yapılan başka girişimlerle ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. KKTC'deki iç hukuk düzenlemelerinin eksikliği ile BMMYK temsilciliğinin burada bulunmaması karşısında bazı sivil toplum kuruluşları bu sorumluluğu üstlenmişlerdir. KKTC'de Kıbrıslı Türk İnsan Hakları Vakfı (KTİHV) ve Mülteci Hakları Derneği (MHD) düzensiz göçmenlerin sığınma başvurularını 2009 yılından sonra almaya başlamış ve bunların müracaatlarını GKRY'de bulunan BMMYK temsilciliğine ileterek sürecin başlamasına aracılık etmişlerdir (Polili, 2012, s.15).

Söz konusu sivil toplum örgütlerinin yaptığı değerlendirmeye göre, KKTC'ye gelen düzensiz göçmenlerin çoğunluğunu; Filistin kökenli Iraklılar ile Afganistan, Bangladeş, İran, Filistin, Türkmenistan ve Suriye vatandaşları oluşturmuşlardır. KKTC'ye gelen ve KTİHV ve MHD aracılığıyla GKRY'deki BMMYK temsilciliğine sığınmacı başvurusunda bulunan düzensiz göçmenlerden mülteci statüsü verilenler üçüncü bir ülkeye yerleştirilmişler, diğerleri ise kendi ülkelerine gönderilmişlerdir (Polili, 2012, s.15-16).

KKTC'deki kolluk kuvvetleri tarafından tespit edilen düzensiz göçmenler ise sınır dışı edilmişlerdir. Ancak KKTC resmi makamları, hem Suriye krizinin hem de Orta Doğu'daki kaos ortamının devam etmesinden dolayı yaşanan dramatik ölümler karşısında bazı düzenlemeleri hayata geçirmişlerdir. KKTC ile Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanları arasında 2019 yılı Şubat ayında imzalanan protokol ile KKTC'de tespit edilecek düzensiz göçmenlere yapılacak idari işlemler belli esaslara bağlanmıştır. (KKTC İçişleri Bakanlığı, 2019).

“ *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Göç Konusunda İşbirliğine İlişkin Protokol*” başlığı ile hazırlanan metnin başlık kısmında; göç alanında işbirliğini güçlendirmenin amaçlandığı, düzensiz göç ve uluslararası örgütlü suçlarda ortaya çıkan artıştan endişe duyulduğu ve uluslararası yükümlülüklerin göz önünde bulundurularak söz konusu protokolün hazırlandığı ifade edilmiştir. Protokolün 4'üncü Paragrafı “*Düzensiz Göçle Mücadele*” başlığı ile düzenmiştir. Bu kısımda yer alan hükümlere göre; taraflar düzensiz göçün önlemesi amacıyla yasa, idari, kurumsal ve teknik kapasite geliştirme faaliyetlerini birlikte yapacaklar, katılımcıların ülkelerinde tespit edilen ve sınır dışı edilmeyen 3. üncü ülke vatandaşlarının geri gönderme işlemlerini birbirleriyle koordine edecekler ve geri gönderme merkezlerinin kurulması, işletilmesi konusunda karşılıklı bilgi alışverişinde bulunacaklardır. (KKTC İçişleri Bakanlığı, 2019).

KKTC ile TC İçişleri Bakanlarının imzaladığı ve 5 yıl süreyle geçerli olan Protokol ile KKTC sınırlarında tespit edilecek düzensiz göçmenlerin geri gönderilmeleriyle ilgili hukuki boşluk kısmen giderilmiş ve sonraki dönemlerde yapılacak düzenlemelerin önü açılmıştır.

SONUÇ

Yirmi birinci yüzyılın başlarından itibaren Orta Doğu ve Kafkaslarda yaşanan çatışma ortamı hem söz konusu bölgelerde yaşayan insanları hem de bu bölgelere komşu olan ülkeler ile Avrupa Birliği'ni doğrudan etkilemeye başlamıştır. Bu durum ikili bir korelasyon yaratmıştır. Bir yandan düzensiz göçmenler, yaşamları ile ilgili kaygılarından dolayı umuda yolculuklarını her türlü olumsuzluğa rağmen ertelememişlerken diğer yandan ise özellikle AB başta olmak üzere bu bölgelere sınırı olan ülkelerde, düzensiz göçmenlerin kendi sosyal, kültürel ve ekonomik hayatlarına karşı tehdit oluşturduğu algısı oluşmaya başlamıştır.

Düzensiz göçmenlere yönelik oluşan bu algı, bazı mevcut hukuki düzenlemelerin güncelleştirilmelerine ve sınır güvenlik tedbirlerinin artırılmasına yol açmıştır. Düzensiz göçmenlerin tehdit gibi algılanması

sonucunda arttırılan sınır güvenlik tedbirleriyle birlikte göçmenlerin umuda yolculukları daha tehlikeli rotalara yönelmiştir. Bu durum, çok sayıda düzensiz göçmenin Ege ve Akdeniz'in soğuk sularında yaşamlarını kaybetmelerine yol açmıştır.

KKTC'deki durum ise bölgedeki diğer ülkelerden farklı olmuştur. Bilindiği üzere KKTC, Türkiye haricinde hiçbir ülke tarafından tanınmamıştır. Bu durum, düzensiz göçmenlerin umuda yolculuklarına doğrudan etki etmiştir. BM'ye bağlı olarak faaliyet yürüten Mülteciler Yüksek Komiserliği (MYK), düzensiz göçmenlerin sığınma prosedürlerini başlatmaları açısından ilk basamak kurumudur. BM, KKTC'yi siyasi olarak tanımadığından dolayı MYK temsilciliği burada açılmamıştır. Bu eksiklik, uzun yıllardır sivil toplum örgütleri aracılığıyla giderilmeye çalışılmıştır. Ancak kamu gücünü kullanamayan sivil toplum örgütlerinin çabaları sınırlı düzeyde kalmış, düzensiz göçmenlerin dramatik yolculuklarına çözüm getirememiştir.

KKTC ile Türkiye arasında 2019 yılı Şubat ayında imzalan protokolün de düzensiz göçmenlerin yaşadıkları sorunlara çözüm olmaktan uzak olduğu söylenebilir. Şöyle ki, protokolle sadece KKTC'de tespit edilen düzensiz göçmenlerin sınır dışı edilme süreçleri belli kurallara bağlanmış ancak bunların insanca bir yaşam sürdürmelerine yönelik düzenlemeler protokolda yer almamıştır.

Bu tespitler ışığında düzensiz göçmenlerin umuda yolculuklarında KKTC'de yapılması önerilen hususlar aşağıdadır:

1. KKTC'nin uluslararası alanda tanınmamış olmasına rağmen, yetkili organlar tarafından AB hukukuna uygun "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" ile ilgili yasal düzenleme bir an önce yapılmalıdır.

2. KKTC'nin siyasi tanınma sürecinin düzensiz göçmenlerin karşılaştıkları sorunların önüne geçmesine izin verilmemeli, özellikle BM nezdinde yapılacak girişimlerle Mülteciler Yüksek Komiserliği temsilciliğinin KKTC'de de açılmasına yönelik girişimler arttırılmalı, bu konuda uluslararası kamuoyunun desteğini alacak lobi faaliyetlerinde bulunulmalıdır.

3. KKTC'de içinde düzensiz göçmenlerin temel insani ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri yaşam alanları yapılmalı, bu alanlar uluslararası kamuoyu gündemine getirilmeli, Kıbrıs Türk halkının uzun süredir yaşadığı ambargoya rağmen düzensiz göçmenlerin dramına karşı kayıtsız kalmadığı vurgulanmalıdır.

4. Göçmen olgusunu yakından tecrübe eden KKTC kamuoyunda farkındalık yaratmak amacıyla düzensiz göçmenlerin durumları panel, konferans, TV programı vb. etkinliklerle duyurulmalıdır.

5. KKTC Hükümeti, bağımsız bir devlet olmasından kaynaklanan kamu otoritesini bizzat kendi organları aracılığıyla kullanmalı, düzensiz göçmenlerin sığınma prosedürlerine aracılık eden sivil toplum örgütlerinin üstlendiği görevler devlet otoritesi tarafından yerine getirilmelidir.

KAYNAKÇA

Avrupa Birliği Kanunları (ABK) (2019).11 Kasım 2019 tarihinde https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2016.251.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2016:251:FULL adresinden erişildi.

Bağımsız Balkan Haberleri Ajansı (BBHA) (Independent Balkan News Agency -IBNA) (2017). 15 Mayıs 2019 tarihinde <http://www.balkan.eu.com/bulgarian-government-gives-further-1-2m-levefor-new-section-of-fence-at-turkish-border> adresinden erişildi.

Barkın, E. (2014). 1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 2014/1, 327-335, 11 Şubat 2019 tarihinde <http://ankarahukukburosu.org/images/barkin-m%C3%BCltecilik-ankara%20barosu.pdf>, adresinden erişildi.

Balta, E. (2016). Güvencesizlik, mültecilik. *Saha*, 5-8.

Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease, *Alternatives*, 27(1), 63-92.

- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserli (BMMYK), (2015). *Mid-Year Trends 2015*. 6 Haziran 2018 tarihinde <https://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/56701b969/mid-year-trends-june-2015.html> adresinden erişildi.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği (BMMYKTT), (2016). 11 Kasım 2019 tarihinde <http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf> adresinden erişildi.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserli (BMMYK), (2017). *Desparate Journeys*, 10 Mayıs 2019 tarihinde <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/60865> adresinden erişildi.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserli (BMMYK), (2018). *Forced displacement at record 68.5 million*, 15 Haziran 2018 tarihinde <https://www.unhcr.org/news/stories/2018/6/5b222c494/forced-displacement-record-685-million.html>, adresinden erişildi.
- Both, Katherina, Dardiry, Shadia El, Grant, Laura, Intrand, Caroline, Kynsilehto, Anitta, Mantanika, Regina, Martin, Marie, Rodier, Claire, Tassin, Louise, Ottavy, Eva. (2013). *Yunanistan ve Türkiye Arasında FRONTEX: Geri Çevrilme Sınırı*, (FIDH,Migeurop,REMDH), 5 Mayıs 2019 tarihinde https://www.fidh.org/IMG/pdf/rapport_tu_web-sommr-tu-ok.pdf, adresinden erişildi.
- Dağı, İ. ve Polat, N. (2004). *Demokrasi ve insan hakları*, Ankara: Liberte Yayınları.
- FRONTEX (2014). Annual Risk Analysis, 15 Mayıs 2019 tarihinde http://www.goc.gov.tr/files/files/2015_yillik_goc_raporu.pdf adresinden erişildi.
- FRONTEX (2015). General Report 2015, 11 Kasım 2019 tarihinde <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/474bb018-b537-11e6-9e3c-01aa75ed71a1> adresinden erişildi.
- FRONTEX, (2019). Risk Analysis for 2019, 20 Nisan 2019 tarihinde file:///C:/Users/DELL/Desktop/DÜZENSİZ%20GÖÇMENLER%20ve%20KKTC/FRONTEX%20ORisk_Analysis_for_2019.pdf adresinden erişildi.
- Gautam, T. (2005). Causes and impact of migration: A sociological study of emigration from Kande bash, Baglung, Nepal. *Dhau lagiri Journal of Sociology and Anthropology*, 146-163.
- Gözgüzel, E. (2014). *KKTC üzerinden yapılan göçmen kaçakçılığı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hansen, T. ve Stepputat, F. (2005). *Sovereign bodies: Citizens, migrants, and states in the postcolonial world*. Princeton: Princeton University Press.
- Hein, J. (1993). Refugees, immigrants, and the state. *Annual Review of Sociology*, 19, 43-59.
- Ih lamur, Ö. Gülfer, S. (2014). Türkiye'nin Suriyeli mültecilere yönelik politikası. *Ortadoğu Analiz*, 6 (61), 42-45.
- İçduygu, A. ve Kirişçi, K. (2009). *Land of diverse migrations challenges of emigration and immigration in Turkey*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınevi.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) (2014). 2014 Yıllık Göç Raporu, s. 58-59. (Ankara), 15 Mayıs 2019 tarihinde http://www.goc.gov.tr/files/files/2014_yillik_goc_raporu.pdf, adresinden erişildi.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) (2015). 2015 Yıllık Göç Raporu, (Ankara). 15 Mayıs 2019 tarihinde http://www.goc.gov.tr/files/files/2015_yillik_goc_raporu.pdf, adresinden erişildi.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) (2016). *2016 Türkiye Göç Raporu*, (Ankara). 9 Mayıs 2019 tarihinde http://www.goc.gov.tr/files/files/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf, adresinden erişildi.

- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) (2018). *İltica ve Göç Alanındaki Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı*, (Ankara). 11 Kasım 2019 tarihinde <https://www.goc.gov.tr/turkiyenin-duzensiz-gocle-mucadelesi>, adresinden erişildi.
- KKTC Yabancılar ve Muhaceret Tüzüğü (YMT) (1982). 11 Kasım 2019 tarihinde <https://icisleri.gov.ct.tr/Portals/32/FASIL%20105.pdf>, adresinden erişildi.
- KKTC İçişleri Bakanlığı (2019). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti İle Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Göç Konusunda İşbirliğine İlişkin Protokol, 12 Mayıs 2019 tarihinde http://icisleri.gov.ct.tr/Portals/32/goc-konusunda-isbirligine-iliskin-protokol_1.pdf, adresinden erişildi.
- Koca, B. (2014). Biyopolitika, güvenlik ve frontex'in Türkiye-Yunanistan sınırındaki rolü, *Göç Dergisi*, 1, 57-76.
- Kolukırık, S. (2014). Uluslararası Göç ve Türkiye: Yerel uygulamalar ve görünüm, *ZfWT (Zeitschrift für die Welt der Türken) Journal of World of Turks*, 6 (2), 37-53, 10 Nisan 2019 tarihinde <http://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/603/603>, adresinden erişildi.
- Kurtuluş, B. (2000). Uluslararası göç odağı: Orta Doğu. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 50, (11-18).
- Leonard, S. (2011). EU Border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices, *European Security*, 19(2), 231-254.
- Lorhmann, R. (2003). Migrants, refugees and insecurity. Current threats to peace? *International Migration*, 38(4), 3-22.
- Murat, S. ve Taşkesenlioğlu, Z. (2009). *Avrupa Birliği düzeyinde göç, entegrasyon ve yerel yönetimler*. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları No:14.
- Olca, Z. (2012). Mülteci-göçmen belirsizliğinde iklim mültecileri. *TBB Dergisi*, 99, 229-240.
- Türkoğlu, O. (2011). Mülteciler ve ulusal/uluslararası güvenlik. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(2), 101-118.
- Paşa, F.(2011). *Kıbrıs'ın kuzeyindeki sığınmacı ve mültecilere ilişkin 2010 yılı raporu*. Lefkoşa: Mavi Basım.
- Polili, Ö. (2012). *Kuzey Kıbrıs'ta mülteci hakları*. Lefkoşa: Mavi Basım.
- Sahil Güvenlik Komutanlığı (SGK) (2019). Düzensiz göç istatistikleri, Ankara. 10 Mayıs 2019 tarihinde https://www.sg.gov.tr/baskanliklar/harekat/faaliyet_istatistikleri/duzensiz_goc_istatistikleri.html adresinden erişildi.
- Sahil Güvenlik Komutanlığı (SGK) (2019). 11 Kasım 2019 tarihinde <https://www.sg.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikleri>, adresinden erişildi.
- Türkiye-Avrupa Birliği Zirve Bildirisi (T-ABZB) (2016). 18 Mart 2016 Tarihli Türkiye-AB Zirvesi Bildirisi. 11 Kasım 2019 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/18_mart_2016_turkiye_ab_zirvesi_bildirisi_.pdf, adresinden erişildi.
- Uluslararası Çalışma Örgütü (UÇÖ) (2004). 11 Mart 2019 tarihinde <https://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc92/pdf/rep-vi.pdf>, adresinden erişildi.
- Uluslararası Göç Örgütü (UGÖ) (2018). 14 Haziran 2019 tarihinde <https://www.iom.int/key-migration-terms/#Irregular-migration>, adresinden erişildi.
- Uluslararası Göç Örgütü (UGÖ) (2017). Türkiye Misyonu Tarafından Yürütülen "Türkiye'de Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele Girişimleri Projesi" Raporu. 12 Haziran 2019 tarihinde <http://www.turkey.iom.int/sites/default/files/sitreps/G%C3%B6%C3%A7menler%20Ka%C3%A7ak%C4%B1%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20Alg%C4%B1s%C4%B1%20ve%20G%C3%B6%C3%A7menlerin%20Karar%20S%C3%BCre%C3%A7leri.pdf>, adresinden erişildi.

Uluslararası Göç Örgütü (UGÖ) (2018). Global Migration Indicators. 12 Mayıs 2019 tarihinde http://publications.iom.int/system/files/pdf/global_migration_indicators_2018.pdf, adresinden erişildi.

Yıldız, Ayselin (2017). *Göçmen kaçakçılığı algısı ve göçmenlerin karar süreçleri*, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Türkiye Misyonu Tarafından Yürütülen “Türkiye’de Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele Girişimleri Projesi” Raporu. 12 Haziran 2019 tarihinde <http://www.turkey.iom.int/sites/default/files/sitreps/G%C3%B6%C3%A7men%20Ka%C3%A7ak%C4%B1%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20Alg%C4%B1s%C4%B1%20ve%20G%C3%B6%C3%A7menlerin%20Karar%20S%C3%BCre%C3%A7leri.pdf>, adresinden erişildi.

İnternet Kaynağı

- “CNN: Paris’teki terör saldırılarında en az 153 kişi öldürüldü”, (2019). Erişim Adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/pariste-silahli-saldiri-40013825>.
- “Mültecilere tekme atan Macar Kameramana ödül”, (2019). Erişim Adresi: <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37689036>.
- “Origin and Tasks”,(2019). Erişim Adresi: <https://frontex.europa.eu/about-frontex/origin-tasks/>.
- “Legal Basis”, (2019). Erişim Adresi: <https://frontex.europa.eu/about-frontex/legal-basis/>.
- “18 Mart 2016 Tarihli Türkiye -AB Zirvesi Ortak Açıklaması”, (2019). Erişim Adresi: <https://www.ab.gov.tr/50241.html>.
- “Regulations”, (2019). Erişim Adresi: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/65db3442-7bcf-11e6-b076-01aa75ed71a1/language-en/>.
- “Anayasa”, (2019). Erişim Adresi: <http://www.cm.gov.nc.tr/Bilgi/Anayasa.pdf>.
- “Tüzük”, (2019). Erişim Adresi: <http://www.mahkemeler.net/tuzuk/stf105b.pdf>.
- “Arrivals”,(2019). Erişim Adresi: <http://migration.iom.int/europe?type=arrivals>.
- “KKTC’de 33 Düzensiz Göçmen Yakalandı”, Haberler.com, (2019). Erişim Adresi: <https://www.haberler.com/kktc-de-33-duzensiz-gocmen-yakalandi-11745661-haberi/>.
- “KKTC’de 2 Düzensiz Göçmen Yakalandı”, Haberler.com, (2019). Erişim Adresi: <https://www.haberler.com/kktc-de-iki-duzensiz-gocmen-yakalandi-11641115-haberi/>.
- “KKTC’de 21 Düzensiz Göçmen Yakalandı”, Star, (2018). Erişim Adresi: <https://www.star.com.tr/yasam/kkctde-21-duzensiz-gocmen-yakalandi-haber-1422226/>.
- “KKTC Açıklarında Kaçak Göçmen Operasyonu”, Haberler.com, (2018). Erişim Adresi: <https://www.haberler.com/kktc-aciklarinda-kacak-gocmen-operasyonu-11269386-haberi/>.
- “Kıbrıs Açıklarında Göçmen Teknesi Battı: 19 ölü 25 kayıp”, Takvim, (2018). Erişim Adresi: <https://www.takvim.com.tr/yasam/2018/07/18/kibris-aciklarinda-gocmen-teknesi-batti-19-olu-25-kayip>.